

Modelowanie sygnalizacji świetlnej przy użyciu automatów czasowych

Maciek Pazurkiewicz

9 marca 2011

O referacie

- 1 Automaty czasowe
- 2 UPPAAL
- 3 Modelowanie sygnalizacji świetlnej
- 4 Jak i po co modelować?

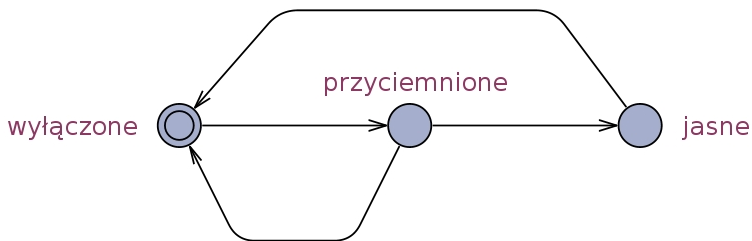
Spis treści

- 1 Automaty czasowe
  - Pojęcie automatu czasowego
  - Problemy decyzyjne dla automatów czasowych
  - Rozszerzenia
- 2 UPPAAL
- 3 Modelowanie sygnalizacji świetlnej
- 4 Jak i po co modelować?

Systemy czasu rzeczywistego

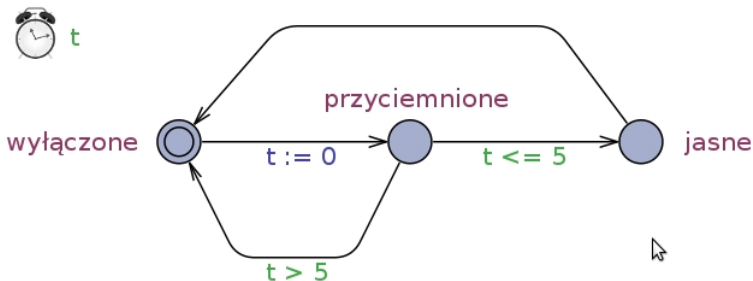
Automaty czasowe to dosyć naturalne rozszerzenie ω -automatów o pojęcie czasu. Przy ich pomocy można modelować i weryfikować systemy czasu rzeczywistego.

Przykład automatu czasowego

Automat ma modelować oświetlenie o dwóch poziomach jasności.

Przykład automatu czasowego

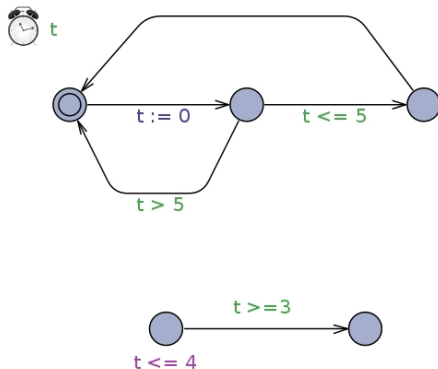
Automat ma modelować oświetlenie o dwóch stopniach jasności:

- pojedyncze naciśnięcie przycisku włącza przyciemnione oświetlenie
- dwukrotne naciśnięcie przycisku w krótkim odstępie czasu włącza maksymalny poziom oświetlenia

Elementy automatu czasowego

Elementy automatu
czasowego:

- wierzchołki (lokacje)
  - ograniczenia na zegary
- zegary
- krawędzie (akcje)
  - ograniczenia na zegary
  - operacje na zegarach

Semantyka operacyjna automatu czasowego

Semantyką automatu czasowego jest system przejść, w którym:

- stany to pary $\langle l, u \rangle$, gdzie l jest wierzchołkiem automatu, a u to wartościowaniem zegarów,
- przejścia są zdefiniowane przez następujące reguły:
  - **poczekaj**: $\langle l, u \rangle \xrightarrow{d} \langle l, u + d \rangle$ gdy $u \in I(l)$ i $u + d \in I(l)$
  - **wykonaj akcję**: $\langle l, u \rangle \xrightarrow{a} \langle l', u' \rangle$ gdy $l \xrightarrow{g, a, r} l'$, $u \in g$,
 $u' = [r \mapsto 0]u$ i $u' \in I(l')$

Liczba stanów automatu

Automaty czasowe wydają się być *bardzo duże*:

- czasowe języki regularne są nieprzeliczalne,
- stanów (rozumianych jako wierzchołek + wartościowanie zegarów) jest nieprzeliczalnie wiele.

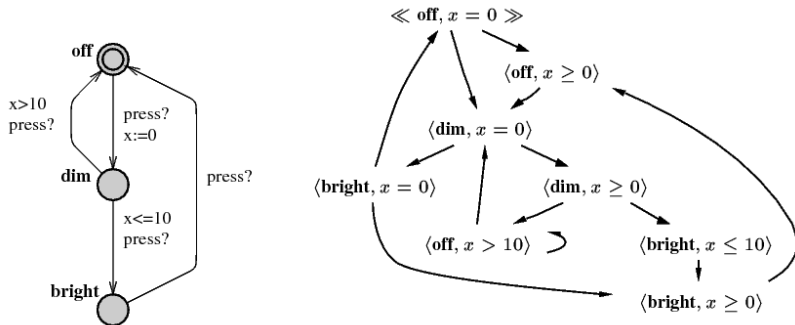
Strefy

Dokładne wartościowanie zegarów nie jest potrzebne, żeby wnioskować o własnościach temporalnych automatu: wystarczy dobra jego abstrakcja.

Definicja

Strefą nazywamy maksymalny zbiór rozwiązań koniunkcji ograniczeń zegarowych.

Przykład automatu strefowego

Rysunek: Przykład automatu strefowego (Bengtsson, Yi 2004)

Rozszerzenia automatów czasowych

W celu zwiększenia prostoty i precyzji modelowania systemów rzeczywistych przy pomocy automatów czasowych zaproponowano różne rozszerzenia.

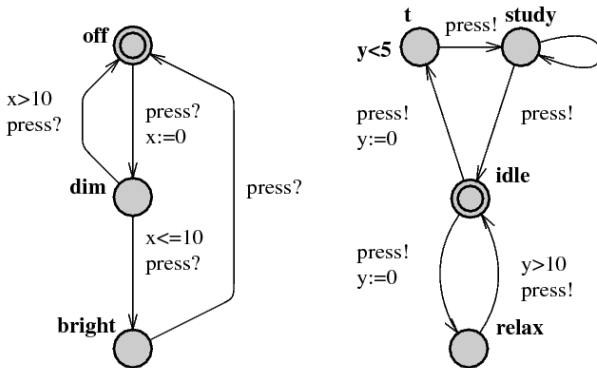
- wiele z nich jest jedynie „lukrem syntaktycznym”: nie zwiększa siły wyrazu automatów

Sieci automatów czasowych

Sieci automatów czasowych:

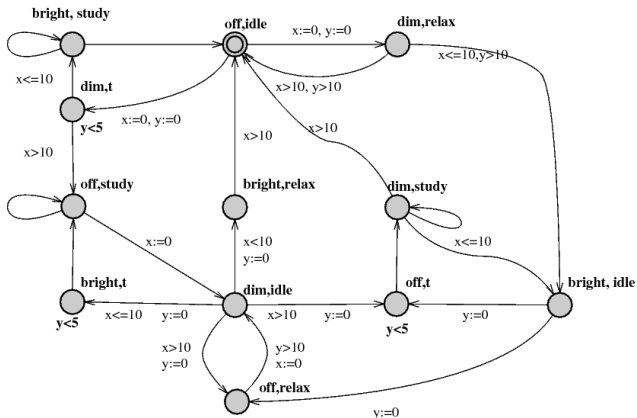
- pozwalają na modelowanie różnych części systemu jako oddzielnych komponentów;
- poszczególne automaty komunikują się w sposób synchroniczny przy pomocy kanałów komunikacyjnych.

Sieci automatów czasowych

Rysunek: Sieć składająca się z dwóch automatów (Bengtsson, Yi 2004)

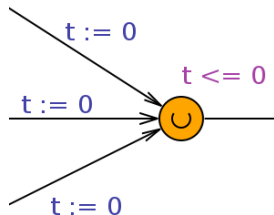
Sieci automatów czasowych

Rysunek: Automat reprezentujący sieć (Bengtsson, Yi 2004)

Dodatkowe typy wierzchołków

Wierzchołek pilny – w takim wierzchołku nie może upłynąć czas

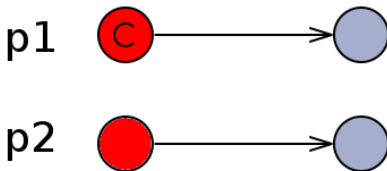
Rysunek: Semantyka wierzchołka pilnego

Dostępne są również pilne kanały komunikacyjne.

Dodatkowe typy wierzchołków

Wierzchołek przymusowy – wierzchołek pilny, który trzeba opuścić tak szybko jak to możliwe (system nie może wykonać żadnego *nieprzymusowego* przejścia).

Rysunek: Wierzchołek przymusowy

Spis treści

- 1 Automaty czasowe
  - Pojęcie automatu czasowego
  - Problemy decyzyjne dla automatów czasowych
  - Rozszerzenia
- 2 UPPAAL
- 3 Modelowanie sygnalizacji świetlnej
- 4 Jak i po co modelować?

UPPAAL

UPPAAL jest aplikacją pozwalającą modelować i weryfikować systemy czasu rzeczywistego przy pomocy automatów czasowych

- rozwijany przez uniwersytety w Aalborg i Uppsali nieprzerwanie od 1995
- dostępny za darmo do celów akademickich
- popularny wśród naukowców (>200 prac z “UPPAAL” w streszczeniu w bibliotece ACM)
- stosowany przemysłowo

AMETIST

UPPAAL był jednym z głównym narzędzi wykorzystywanych w projekcie AMETIST.

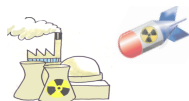
AMETIST (*Advanced Methods for Timed System*)

- potężny projekt badawczy finansowany przez UE przeprowadzony w latach 2002-2005
- jego celem było opracowanie skutecznych wspomaganych komputerowo metod analizy i weryfikacji złożonych systemów czasu rzeczywistego
- udział brały liczne europejskie uniwersytety oraz kilka dużych przedsiębiorstw

AMETIST – udział przemysłu

BOSCH

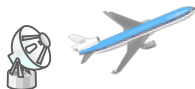
cybernetix

AMETIST

axxom

TERMA^T

Spis treści

- 1 Automaty czasowe
  - Pojęcie automatu czasowego
  - Problemy decyzyjne dla automatów czasowych
  - Rozszerzenia
- 2 UPPAAL
- 3 Modelowanie sygnalizacji świetlnej
- 4 Jak i po co modelować?

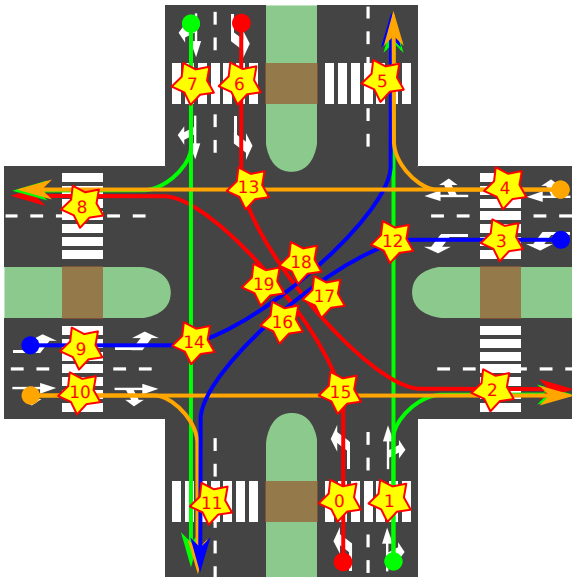
Nietrywialne systemy sygnalizacji

Nietrywialne systemy sygnalizacji:

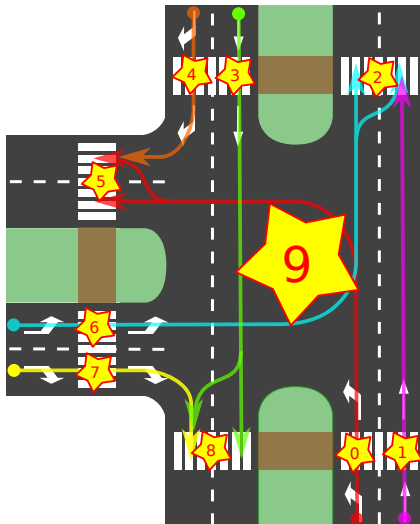
- uzależnienie zmiany fazy od czujnika
  - przycisk dla pieszych, pętla indukcyjna dla samochodów
- uzależnienie długości fazy od natężenia ruchu z danego kierunku
- ułatwianie przejazdu pojazdom komunikacji miejskiej
- ułatwianie przejazdu pojazdom uprzywilejowanym (wywłaszczenie)

Modelowanie sygnalizacji świetlnej

Jak i po co modelować?

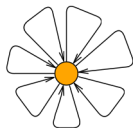
Spis treści

- 1 Automaty czasowe
  - Pojęcie automatu czasowego
  - Problemy decyzyjne dla automatów czasowych
  - Rozszerzenia
- 2 UPPAAL
- 3 Modelowanie sygnalizacji świetlnej
- 4 Jak i po co modelować?

Cechy dobrego modelu

Dobry model

- składa się z dobrze zdefiniowanych, niezależnych komponentów
- łatwo rozszerzalny
- jest parametryzowalny
- czytelny
- jest dobrze określoną abstrakcją rzeczywistego systemu
- jest łatwo go przenieść na język docelowej aplikacji
- weryfikowalny

Dlaczego warto modelować?

Dlaczego warto modelować?

- bo można to formalnie zweryfikować
  - weryfikacja jakościowa zapewnia poprawność aplikacji
  - weryfikacja ilościowa może pomóc w optymalizacji aplikacji

Dlaczego warto modelować?

Dlaczego warto modelować?

- bo można to formalnie zweryfikować
  - weryfikacja jakościowa zapewnia poprawność aplikacji
  - weryfikacja ilościowa może pomóc w optymalizacji aplikacji
- bo można wtedy stosować metody *półformalne*
  - generowanie testów

Dlaczego warto modelować?

Dlaczego warto modelować?

- bo można to formalnie zweryfikować
  - weryfikacja jakościowa zapewnia poprawność aplikacji
  - weryfikacja ilościowa może pomóc w optymalizacji aplikacji
- bo można wtedy stosować metody *półformalne*
  - generowanie testów
- bo jest to cenny element projektu aplikacji

Model jako element projektu

Skoro model jest pewną abstrakcją systemu, można wykorzystać go w projektowaniu.

Model jako element projektu

Skoro model jest pewną abstrakcją systemu, można wykorzystać go w projektowaniu.

Tak jak inne sposoby projektowania model przedstawia:

- stany i tranzycje
- komponenty i komunikację pomiędzy nimi

Model jako element projektu

Skoro model jest pewną abstrakcją systemu, można wykorzystać go w projektowaniu.

Tak jak inne sposoby projektowania model przedstawia:

- stany i tranzycje
- komponenty i komunikację pomiędzy nimi

Ponadto:

- model ma jasno i zwięźle zdefiniowaną semantykę
- jest wykonywalny; może pełnić funkcję prototypu

Automaty zasowe UPPAAL

Modelowanie sygnalizacji świetlnej

Jak i po co modelować?

